

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Concilia Provincialia Mediolanensis Sex

Borromeo, Carlo

Venetiis, 1602

De religiosa in sacris locis conuersatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62072)

15 Nè campanę in eis consentur, neuè aliquid ferruminetur: neuè fabrile quicquam aut aliud huius generis fiat; nisi quę ad eiusdem Ecclesię, aut oratorij vsum, ornatumuè alibi fieri non possint.

16. 17. 18 Nè in Cœmiterio frumentum, quasi in area ventiletur; nè tritura fiat; nè palea, frumenta, fruges, expandantur: nec verò tele, panniuè linei, lixiuio, aquauè madefacti, soli ibidem exponantur: neque in eo sœmine, maresque colo quicquam neant, neuè suant, aut aliud prætereà opus faciant, eorum sacrorum locorum rationi alienū.

19 Ecclesię ostia, Cœmiteria item, aut Rectori, aut etiam alijs vsui nè sint, res profanas onerauè asportantibus, hacque & illac per Ecclesiã, sacraque loca, quasi per viam publicam transeuntibus: cui rei, vt plane occurratur, cautionem omnem Episcopus adhibeat.

20 Nè grammaticę, humanarumque litterarum rudimenta, quę sepe inanibus Gentilium fabellis traduntur; aut alię omninò litterę, præter sacras in Ecclesia, tamquàm in ludo litterario pueris aperto exponantur: sed rudimenta solum Doctrinę Christianę, & cętera, quę in illis scholis pueris tradi consueuerunt.

21 Si quo tamen in loco ex causis, hoc Concilio probatis, Parochio permillum erit alia docere, non vetamus; si domus Parochialis angustia necessariò postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in Ecclesia permillum eiusdem Episcopi. Quę permissionis facultas scripto detur; tùm prætereà locus certus, ac, quàm longè fieri poterit, ab omni, præsertim maiori Altari remotus, ad id muneris deligatur: extrà cuius loci fines pueri nè vagentur; nec verò ob eam causam in Ecclesia morentur; nisi cùm Parochus qui eos in disciplinam suscipit, præsens adest.

De Religiosa in Sacris locis conuersatione.

S V M M A R I V M.

- 1 In Ecclesijs diuinorum officiorum tempore deambulationes, nugę, circuli, negotiationes, cum mulieribus colloquia, multorum irreuerentia, mendici vagantes, res venales, venatici canes, volucres, bestia, sclopeti, balistę, & alia id genus, pernoctationes etiam, & excubię prohibentur. 2.
- 2 Delinquentes in prædictis, à Rectore monendi; & quando expellendi quęque alia Rector ipse non permittat.
- 3 Parlamenta quoque publica, & alia profana prohibentur.
- 4 Constitutio Pij V. de tollendis colloquijs, congressibus, deambulationibus, & alijs eiusmodi, præsertim diuinorum officiorum tempore, à quibus

quibus executioni demandanda.

Pœnaque irreligiosè in Ecclesia versantium ex Constitutione ipsa.

5 Ecclesiarum ostia certa hora claudenda, & aperienda.

6 Eis apertis Ecclesia custodienda.

7 Diuidenda viris, & mulieribus, etiam pars subterranea, & qua ratione. 9.

8 Idque proprijs ostijs utriusque sexui, & à quo assignatis.

10 Pœna in Ecclesia rixantis, vel gladium euaginantis.

11 Pro foribus non ludendum, aut quid simile non agendum.

12 Mulieres infames propè Ecclesiam, Ecclesiasticorumque aedes non habitent.

13 Mulieres velatæ Ecclesiam ingrediuntur.

14 Velo eæ non utentes, qua pœna afficiendæ.

N Ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

1. De Ecclesijs, & earum cultu.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotijs operam dare:

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui:

Altaribus, fontibus baptismi, vel aque benedictæ adherere.

In limine, aut ante fores immorari:

Auersus ab Eucharistiæ sacramento irreuerenter sedere; aut, cum in Missa sustollitur, stare:

Aut quouis modo diuina officia perturbare:

Aut irreuerenter in Ecclesia versari.

Nè Clericus, aut alius quiuis in Ecclesijs, earumquæ Cœmiterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusuè, quidquam venale proponat; nè si ad usum quidem sacrificij, vel Ecclesiæ futurum sit. Vide etiam, tit. antecedentem. nu. 9. 10.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat; neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliaue eiusdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemosynæ causa in Ecclesijs vagentur; sed extra ianuam consistant. Vide etiam Tit. de Constitutionibus, nu. 11.

2 Qui in horum aliquo deliquerit, à Rectore per se, vel per alium Ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab Ecclesia expellatur: si id commodè fieri non possit, ad Episcopum deferatur; qui in eum suo arbitratu animaduertat. qui etiam Rectorum, & aliorum Ecclesiæ ministrorum huius officij negligentiam coerceat.

Reſtor cuiuſuis Eccleſiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea poſthac nemini permittat.

Sed ſub noctis horam Eccleſiarum fores claudat.

Neque vlllo pacto quemquàm præter Sacerdotes admittat: niſi nocte Natalis Chriſti Domini, cum Miſſa celebratur.

Neuè patiatur, ſi fieri poſſit, populum ad eas excubare.

Qui contrà fecerit, Epiſcopi arbitratu puniatur.

Magnopere verò à Principibus petimus, vt, ad rem adiuuandam, ſuam quoque poteſtatem conferant.

2. Tit. 2. dec. 23.

3 Ne in Eccleſia laici homines de rebus profanis, aut de ijs, quæ ad ipſam Eccleſiam non pertinent, Congregationes, Concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Conc. Trid. ſeſſ. 22 de obſeruant. cap. 2. de Immunit. Ecc. in 6. Bulla Pij V. de Coſt. n. 11.

4 Quæ verò Lugdunenſi Concilio olim à Gregorio X. & nuper à Summo Pontifice Pio V. ad tollenda in ipſis Eccleſijs colloquia, congreſſus, deambulationes, & ad earum cultum ſancita ſunt, in ijs præſertim diſ Epiſcopus omnem, vel maximam diligentiam adhibeat: Canonicos verò, Eccleſiarumue Reſtores, & alios item, ad quos ſpectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo, negligentes, vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem Summi Pontificis ſanctione ſubeunt.

Sique præterea in ijs ipſis exequendis Regulares negligentes eſſe animaduertent; illos ad cuiusdem Summi Pontificis in eadem Bulla præſcriptum grauiffimè corripiat.

4. De relig. i facris loc. cõuerſatione.

5 Ne facris myſterijs dicata, & à Deo electa, templa ſancta pateant iniquitatibus hominum, quo præſertim tempore peractis diuinis officijs, nemo adeſt Clericas cuſtos, id curet Epiſcopus, vt Eccleſiæ, & vrbanæ, & Diœceſanæ, certa pro ratione locorum conſtituta hora, claudantur, & aperiantur item.

6 Quod ſi ob cauſam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caueat tamen efficiatque Epiſcopus, vt quo tempore patentes ſint, atque apertæ, cuſtos aliquis Clericas adhibeatur, qui ſemper adſit; & quæ loco illo ſacro indigna ſunt, ibi agi prohibeat.

7 Vbi vetus illa conſuetudo, cum ab alijs, tum ab ſancto Chryſoſtomo in primis teſtificata, eaque non ſine aliqua myſterij ſignificatione inſtituta; vt ſeparatim ſcilicet in Eccleſia viri à mulieribus eſſent, in Prouincia noſtra intermiſſa, aut nulla eſt; Epiſcoporum cura planè reſtituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus eiusdem Prouinciæ Eccleſijs retinetur, & olim in vſu fuiſſe cognoſcitur ex antiquis eorundem Eccleſiarum exædificationibus: in quibus ſeparationis, ac diſtinctionis huius veſtigia, his etiam temporibus extant. Quæ in conſuetudine reſtituenda modus, & forma illius diſtinctionis extruenda,

munien-

munientur per eos, quorum interest, seruetur ad præscriptum instructionum nostrarum de fabrica Ecclesiastica editarum.

Forma eiusdem videatur supra Tit. de Tabularo, nu. 1.

8 Vniuscuiusque autem Ecclesiæ Rectoris cura sit, locum in Ecclesia ostiaque pro ingressu, & egressu separata, sexui utrique assignare; ac propterea quibus in Ecclesijs opus est, plura ostia, loco opportuno aperire, ad præscriptum Episcopi, ex Instructionibus fabricæ.

9 Ad loca illa sub gradibus, Altarique maiori exstructa, quæ martyria, confessionesue, ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda est, ne viri, & feminae ingrediantur eodem tempore, præsertim in populi frequentia.

Quare in illis Ecclesijs, in quibus ingressus ad eiusmodi loca, mulieribus omnino interdictus non est, si diuidi commodè ea non poterunt, ut viri à feminis separatim sint, saltem, quod ad illa attinet, quæ obscuriora, aut non satis ampla sunt, certus dies, certa que hora ab Episcopo constituatur, qua ad illa alteri sexui separatim pateat ingressus.

10 Ne quis, nè in atrij quidem Ecclesiæ finibus, nedum in Ecclesia, aut cimiterio rixas, simulates, aliasue quasque res, quæ offensionem, scandalumue pariant, vilo modo excitet; neue gladium, ut Concilio Triburenfi fancitum est, armaque stringat, aut ijs quemquam aggrediat. Si quis contrafecerit, postquam spacio, quod ei Episcopus præstituerit, monitus, facti sui executionem, defensionemue iustam nullam attulerit, communionem eiusdem arbitrio priuetur.

11 Pro foribus, atriorum Ecclesiæ, præsertim quo tempore sacra, diuinaque officia celebrantur, nè pila ludatur; aut aliud quicquam fiat, agaturue, vnde strepitus, clamoresue excitantur, quibus diuinæ officiorum preces interturbentur. Qui secus fecerit, pœnam, mulctamue subeat Episcopi arbitrio.

12 Illud Parochus sedulo agat, ut mulieres lenocinio, meretricioque quaestu infames, nè domicilium habitent, quod vel Ecclesiæ, vel aedibus Parochialibus, aut virorum, mulierumue Monasterijs continens, aut propè inhæreat.

13 Grauissimis rationibus hoc Paulus Apostolus monet, ac præcipit, ut mulieres in Ecclesiam conueniant velato capite: hoc ipsum docet princeps Apostolorum Petrus; cuius etiam iussu sanctissimus Pontifex, qui in eius locum successit, Linus decreto idem fanciuit. Quare Apostolicis ijs institutis nos adducti, & animaduertentes præterea, ab antiquis illis sanctissimarum Mulierum exemplis, veterique bene institutarum ciuitatum disciplina, atque vsu, ab omni denique ratione, ut ab Ecclesiæ patribus explicatum est, hoc valde esse alienum, ut capite aperto illæ incedant, illud admonemus, ut Episcopi, vbi cumque est,

3. De ijs, q̄
pert. ad orna
tū, & cultu
Ecclesiæ.

in suis, vel urbibus, vel diocēsis, is deprauatis moribus introductus vsus, quo maximo possunt, ac debent, pastoralis sollicitudinis officio illum eripere studentes; hoc in consuetudinem introducere curent, ut velo caput ipsæ induant; idque præsertim, cum vel sacras processiones prosequuntur, vel in Ecclesiam conueniunt.

6. Quæ ad cultum Eccl. pert.

14 Quod de velo mulierum, non sine multiplici mysterio, & voce Apostolica institutum, & Pontificio Canone corroboratum, & sanctissimarum fœminarum exemplis vsitatum, ac diuturno vsu retentum, nos Concilio tertio Prouinciali commonendum, & ab Prouincie Episcopis omni ratione curandum statuimus, quò diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus.

Mulieres cuiusvis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu Ecclesie sancita, velato in Ecclesia capite sint. Quæ verò non paruerint, postquam ter, aut semel, quæ vnica monitio prohibitus satis sit, etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab Episcopo, prout expedire iudicauerit, puniantur.

De Ecclesiarum, & Altarium consecrationibus, aliarumq; rerum benedictionibus.

S V M M A R I V M.

- 1 In Ecclesia consecrata nihil noui edificij fiat, absque licentia Episcopi.
- 2 Ecclesie Parochiales non consecrata infra quod tempus consecranda.
- 3 Altaria maiora earundem Ecclesiarum consecranda. Consecrationis Ecclesie, & Altaris vis explicanda. De sacramentalib; 9.
- 4 Pridie consecrationis diei ieiunium seruandum.
- 5 Consecrationis dies sanctificandus: idque fiat singulis annis. & de diu. off. 51.
Is dies, si ignoretur, ab Episcopo certus præfigendus. Ibid. 52.
Consecrationis Ecclesie Cathedralis dies in Calendarium referendus, & à quibus is celebrandus. Ibid. 53.
Collegiata, & dies dedicationis, à quibus, & qualiter agatur. Ibid. 54. & 55.
- 6 Consecrationes Ecclesiarum, & Altarium in librum referendæ: & ubi is liber custodiendus.
- 7 Consecrationis Ecclesiarum, & Altarium maiorum, memoria, tabula marmorea notanda: eaque ubi collocanda.

Alta-